

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap. — Előfizetési díj helyben, kihordással és vitékre postán: egy évre 8 forint, fél évre 4 for., évenyre 2 for. 50 kr. o. é. — Előfizetelmint a társaság cs. kir. postahivatalánál.

GYŐRI KÖZLÖNY.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Hirdetési díja: három hatóságos betűkkel egyszeri beállításért soronként 6 kr., kétszer 5 kr., többszörös beállításért soronként 4 kr. o. é. — Hétgyéjj minden hirdetés után 3 kr. oszt. értékben.

Szerkesztő és kiadó hivatal a Kazinczy-utca 58-ik sz. alatti ház első emeletében, hova minden a lapot érdeklő közlemények bérmentesen intézendők.

Gazdasági egyleti közlöny.

Felhívás.

A győri vidéki gazdasági egylet f. évi május 19-én reggeli 9 órák a pannonhalmi főispánságnak Győrváros közelében fekvő hecei pusztáján eke- és szántásversenyt rendezend, melyre az egész gazdaságosság az alábbi szabályzatok, illetőleg utasítások mellett részvételre, t. tagtársaim pedig e felhívásnak körülbüni terjesztésére az egylet megbízásából általam ezennel felhívom.

Utasítás a versenyzőknek:

1. A versenyzántásban minden földbirtokos maga, vagy cselédje által részt vehet.

2. A versenyzántásnál a szántó ügyessége által eszközölt kötelező munka jutalmazatik s ezért a munka mellett a szántó ügyessége, barommal szelid és okos bánása is figyelembe veendő.

3. A jutalmak pénzbeli díjakból állanak, u. m.:

- 1-ső jutalom 2 arany.
- 2-dik „ 1 „
- 3-dik „ 2 ezüst forint.
- 4-dik „ dícsérő oklevél.

4. A kik a szántásban versenyezni kívánnak, kéretnek, hogy magukat május 10-dikéig vagy alulirtnál mint a földmivelési szakosztály által választott rendező bizottmány elnökénél Bönyön (utolsó posta Győr), vagy Beüthy Károly egyleti titkárnál (Győr, bástya-utca 255. szám alatt) akár személyesen akár levél által bejelentés s ez alkalommal nevéket s lakásukat is közöljék, továbbá hogy ökörrrel vagy lóval s minő ekével szándékoznak szántani?

5. A kijelölt nap reggelén 9 órák sorshuzás leendő, hogy mily rendben és sorban kezdjék a szántók munkájukat, hogy ezáltal elégtelenségre ok ne adassék.

6. A versenyző letzése szerint 2 vagy 4 marhával szánthat, legyenek azok ökrök vagy lovak.

7. Minden versenyző ekéjét egy, e célra kijelölt helyen megpróbálhatja, de a sorshuzás után neki jutott szakasznál köteles a bírálat megkezdését bevárni.

8. Minden szántó köteles az ott kiállított felügyelőre s a megállapított rendszabályokra figyelni.

9. Az eke mélységének változtatása — ha ez a bíráló választmány által szűkségellették — az illető által minden ellenmondás nélkül eszközözendő.

10. Hogy a megkivántató szabályos szántás eszközölthessék, az idő nem jön számításba.

11. Minden szántó köteles illető területét felbarázdolni, mivel a barázda egyenessége a szántásnál egyik főkéllék.

Győr, 1862-dik évi ápril 26-án.

Dorner Ede,

a földmivelési szakosztály által választott rendező bizottmány elnöke.

MÁJUS HÓNAP.

E kellemes hónapot már gyakran megénekellék a költők. Nem csoda! hisz jellepe a szép tavasznak, a természet újradelésének. Mindig úgy tekintették a májust, mint hasonélműjét a szépségnek; s ki nem kiáltott már föl közlőnk valamely szép s kellemes látásakor: szép, mint egy májusi nap!

Ha a május hó eredetét tekintjük, az még Róma alapítására előtt Tusculumban fogadtatott el, és Romulus által, midőn ez elhagyva a föld szokást, melynél fogva a nyári éjnappegyenkor kezdődött az év, harmadik rangra emeltetett, naptára első hónapjává a martiusú tevé. Némelyek szerint Jupiter Maius-tól vette nevét, kinek e hó szentelve volt s ki mindenhátára tekintélből nevezetett így. Mások úgy vételekednek, hogy Romulus az öregek (maiores) tisztelgetére, kiből tanácsa állott, nevezte el az év harmadik havát. Maia vagy Maestia-tól Vulkán

nejétől is származtatják a májust, mintkogy Vulkán papja ezen hónapban szokott Maia istennőnek áldozni. Vannak, kik állítják, hogy Május Maja Merkur anyjától nevezetett el. Bármint legyen is, a hó Apollónak a nap jellepezőjének volt különösen szentelve, ki sugárjai termékenyítő hatalmával virágokkal borítja el a földet.

A hónap jelenleg 31 napja van. Csillagászati szempontból a 31 naphoz még néhány óra, első s másodperc járul, mi a nap egyenletlen mozgásából ered. A légmérséklet hirtelen a nyár közeledését; a nap, mely az egyenlítőn martius 21-én haladt át, májusban 60 fokkal fölébb emelkedik a horizonon, sugárainak ereje előkészíti a nyár tikkasztó melegét.

E hó kezdete szokta többnyire a télnek utolsó adóját leróni. Magaslatoikon ekkor olvad a hó és jég, s minthogy e múltéhez roppant meleg kívántatik, melyt ekkor még a nap teljes mértékben nem igen szokott szolgáltatni; innen ápril végén s május elején nem ritkán a fejlődő természet kártékonyan ható hideg szokott beállani. Ezen időszakba esnek az úgynevezett jég-szentelek: sz. György, sz. Márk, sz. kereszt s sz. János, mely napok közeledésekor a gazda mindig fagytól szokott tartani.

Az egész természet megünnepelni látszik e győnyörű hónapot: a mehek mezőkön gyűjtik a mézet; a csatlógány halatja hájadalát, az egész természetet díszlalást fadi. A keresztény népek az év legszebb hónapját kiválólag a boldogságos Szűznek szentelik.

A romaiak május 2-át a házi isteneknek szentelék. E hó 9, 10 s 11-ke szerencsétlen napok valának; különösen május 11-e olyannak tekintetett, melyen kötött házasság boldogtalanságot von maga után.

Győr-Ujvárosról.

(Vége.)

1638-ban építette Ujvárosban az első katolikus templomot Zichy Pál az erősség alparancsnoka, vagyis azonkori elnevezéssel generalis vicekapitány. — Ezen templom a mostani Nádorfogadó és másszóldház között állott, melyre öregeink még emlékezni is fognak. A sőházat örző katonák őrháza, melyre kortársaim is emlékeznek — épen mellette állott. A templom alatt volt a Zichy-család sirtoltja, melybe egy ablakon lenéve a koporsók is látszóttak még ezeltől 50—60 évvel. A plebániának a sőház és 'arany bárány' vendégfogadó közt levő kis földszinti házacskában volt, hol gyermek koromban egy esztérályos lakott.

1640-ben az erősségbeli hadi mérnök Ujvárosban a palánk mögő állásokat csináltatni, s arra védelem okáért 6 taraccot akaráván felállítani, a várost felszólította, hogy segélypénzt szednének ezen munkához. Erre az ujvárosi polgárok csakugyan adakoztak is, mely pénzt Varga György esküdtyök szedte be és szolgáltatva a bírő kezébe. Az itt lakó nemes magyar katonaság is gyűjtött, de protestált, hogy ilyenmő adó ezután szokásba ne vétessék.

A linzi békekötés (1645) után két évvel tudták a győri evangélikusok dolgaikat oda vinni, hogy templom- és paplakjok helye kimutatlatott. Az eléjük vetett akadályokat halgatással mellőzve 1647-dik évi sept. 27-ken tartott megyei kis gyűlésen felhívták Szegi János alispánt, hogy a hazai törvények értelmében építendő templom- és paplakjoknak tér jelöltessek ki. Erre a megye az alispán mellé a katolikus karból: Poky Gáspár és Torkos Jánost, a református karból Iványos Miklós és Takó Miklóst jelölte ki. Ezek másnap sept. 28-án összegyűltekezvén, Ujvárosban azon helyet jelölték ki, melyen jelenleg a sz. József-temploma áll. Az evangélikusok ide nem sokára templomot, iskolát és paplakot építettek, de azt 102 év múlva 1749-ben tőlők a katolikusok elfoglalták és pusztulásnak indultni engedték, míg végre a tőkéltesen rommá tett templom helyére az 1841-ik

évi sept. 12-én felszentelt Urszine változósáról nevezett egyház építetett, melynek a város és a gr. Zichy-család a patronusa, mivel az első egyházat ezek egyik őse Zichy Pál építette.

1647-ben a várparancsnok felhívására a megye újra kiegészítette Ujváros védműveit.

1648-ban a törökök Győrt meglepni és elfoglalni akarták, mibez nagy csapattal fel is készültek s nem csak a Rábán, de még a Rábczán is ájtóttak, s három felől támadták meg, de az ellenállás igen erélyes lévén, még az egyszerű palánk- és sánczczal védett Ujvárosnak sem árhattak. Azonban mind a győr-szigeti, ujvárosi és belvárosi marhacsordát elhajtották, mi bizony igen érzékeny veszteség vala.

1657-dik évben már annyira elszegényedett a megyei lakosság, hogy az erősségből Ujvárosba vezető hid felépítéséhez szükségelt 263 karót nem bírlák összeszeretni, hanem azok mind a megyei nemességnek, a győrvárosiaknak is 500 fital kellett hozzájárulni.

1668-ban az ujvárosi védárkok kijavítattak, s aachogy a török portyázók az alkalmat felhasználják s beüsenek, éjjelenként 12 ór vizgázott a sánczolatnál.

Az 1670-ik év nyarán újra igazítások történtek a védművekben.

1679. sept. 15-én Péczei István Kényből Ujvárosba jött lakni s város közé adta magát, vagyis polgárrá lett.

1680. jun. 8-án Eszes János veszprémmegyei Dudaról, okt. 25-ken pedig Barbély István Pinyéd-ről jött be Ujvárosba s a város közé íraták magukat.

A törökök 1683-ban Bécs ostromára indulván, Győr alatt vonultak el, az erősség körülkerítésére Teley Mihály maradt itt az erdélyi sereggel. Ekkor Ujváros másodsor is felégettetett annyira, hogy a házak minden eszközökkel együtt porrá tétettek és elpusztítottak, a lakosság pedig a belvárosba vonult, azonban a törökök Bécs alul elúzetvén, az erdélyiek is elvonultak. A következő években lakosai újra felépíték házaikat, s már 1704-ben tőkéltesen rendben talájjuk, a mikor tisztviselői névsorát is közölhetjük a városi jegyzőkönyvből. Ezek voltak: Fihadnagy Sikos János. Vicsadnagy Takács Kristóf. Első fertálymester Kovácsics István. Második fertálymester Körömdi Miklós. 3-dik Ugritz Takács András. 4-dik Szűcs Mihály. Kocsibíró Hás Péter. Azóta folytonos gyarapulásnak indult, melyben még az 1809-ki francia ostrom sem igen gátolta, mert lehezőleg kímélteletti mind a francziák, mind az orosz befolyék által.

Nagyobbszert égek és a gyakori vizár vizár idővel mind a házak csinosabbra építettek és az utcákkal együtt a házak is fejlebb emeltettek. Ujvárost maig is a legtisztább magyar nép lakja, s a városfelől része a parochiális templomtól fogva bármelyik város díszére valnek. Itt van az ágostai evangélikusoknak a hazában legnagyobb s legzebb parochiális épülete.

Ráth Károly.

LEVELEZÉS.

PESTI LEVELEK.

X.

April 21-én.

Hogy a mai nap, melyen jelen soraimat írom, miféle nap: azt tudja mindenki, habár nem is nézte meg Trattner-Károlyi nemzeti kalendáriumban, hol ez vörös betűkkel van nyomtatva. A ki a megöntözött kis lányok sikkoltzásait hallhatta; a ki az ntonutúlen vékázamára árult tarkabarka tojásokat, s a sz. Gellértre — hol ma búcsu van — sűrű tömegben tarkáló népséget láthatta: az, ha soha kalendáriumot sem vett kezébe, szentül tudja, hogy ma hús-vét má s o d i k n a p j a v a n .

Érdekebb tárgy hiányában a sz. gellérti búcsúról fogok írni szives olvasóimnak.